

Sygn. akt I C 2317/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 08 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Płocku, Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : sędzia Radosław Jeznach

Protokolant : sekr. sąd. Małgorzata Sosnowska

po rozpoznaniu w dniu 08 stycznia 2020 r. w Płocku

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P., reprezentowanego przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej

przeciwko (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w R.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. umowę sprzedaży nieruchomości położonej w miejscowości S., oznaczonej jako działka gruntu numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartą w dniu 20 lutego 2017 r. pomiędzy (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w R. a A. S. w formie aktu notarialnego rep. A nr (...) przed notariuszem R. S. – celem umożliwienia zaspokojenia wierzytelności powoda w stosunku do dłużnika B. S. z tytułu zobowiązań w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2013 r. oraz w podatku od towarów i usług za okres od kwietnia do listopada 2013 r., których łączna zaległość na dzień 27 lipca 2018 r. wynosiła 833 658,17 zł z tytułu należności głównych wraz z przypadającymi od tej kwoty dalszymi odsetkami od zaległości podatkowych;
2. zasądza od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w R. na rzecz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 16 200 zł (szesnaście tysięcy dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w R. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku kwotę 21 000 zł (dwadzieścia jeden tysięcy złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt I C 2317/18

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 24 października 2018 r. powód – Skarb Państwa reprezentowany przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego zawartej w dniu 20 lutego 2017 r. pomiędzy pozwanym (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w R., a A. S. umowy sprzedaży nieruchomości położonej w miejscowości S., oznaczonej jako działka gruntu numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą nr (...); powód wniósł nadto o zasądzenie na rzecz Prokuratorii Generalnej RP kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że powód posiada

wobec B. S. wierzytelności z tytułu nieuiszczonych kwot zaległości podatkowych w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2013 r. oraz podatku od towaru i usług (VAT) za okres od kwietnia 2013 r. do listopada 2013 r., których łączna kwota należności głównych na dzień 27 lipca 2018 r. wynosi 833 658,17 zł wraz z przypadającymi od ww. kwot odsetkami od zaległości podatkowych; w dniu 08 maja 2018 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone z majątku dłużnika w związku z bezskutecznością egzekucji w trybie administracyjnym. B. S. wraz ze swoją żoną A. S. na mocy umowy zawartej w dniu 06 lipca 2015 r. przed notariuszem w P. – R. S. (akt notarialny Rep. A nr (...)) ustanowili rozdzielność majątkową i dokonali podziału majątku wspólnego, w skład którego wchodziła m.in. nieruchomość położona w miejscowości S., stanowiąca działkę o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Zgodnie z umową o podział majątku wspólnego małżonkowie postanowili, że w/w nieruchomość A. S. otrzyma w całości na własność. Umowa o podział majątku wspólnego zawarta została w okresie, kiedy dłużnik B. S. posiadał aktywne tytuły wykonawcze o numerach : SM 6/941/15, SM 6/942/15, SM 6/993/15 i SM 6/994/15 na łączną kwotę 432 146,00 zł - można zatem dopatrywać się w tymże oświadczeniu woli stron znamion wyzbywania się majątku przez dłużnika, przy czym w związku z faktem, iż A. S. jest żoną dłużnika, domniemywa się, że wiedziała ona, iż dłużnik dokonując czynności prawnej działał ze świadomością pokrzywdzenia organu podatkowego. A. S. w dniu 20 lutego 2017 r. na mocy umowy zawartej przed notariuszem R. S. (akt notarialny Rep. A nr (...)) wyzbyła się zaś na rzecz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w R. w/w nieruchomości; w czynności tej w imieniu i na rzecz nabywcy działał K. S. (1) jako uprawniony do samodzielnej reprezentacji prezes Zarządu Spółki (...), będący jednocześnie ojcem B. S..

Powód wskazał, że (...) to firma, której branża została w Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) sklasyfikowana jako : sprzedaż hurtowa zboża, nieprzetworzonego tytoniu, nasion i pasz dla zwierząt - przedmiot działalności spółki jest tożsamy z działalnością gospodarczą dłużnika, bowiem B. S. od 19 grudnia 2012 roku prowadził działalność pod firmą (...), w zakresie:

- sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana
- sprzedaż hurtowa zboża, nieprzetworzonego tytoniu, nasion i pasz dla zwierząt.

Także od tego dnia dłużnik był zarejestrowanym i czynnym podatnikiem podatku od towarów i usług. Na podstawie informacji zawartych w protokole kontroli podatkowej, rozpoczętej dnia 28 stycznia 2014 r. ustalono, że w okresie od sierpnia do grudnia 2013 roku dłużnik prowadził sprzedaż śrutu sojowej hi-pro i śrutu rzepakowej, na rzecz osób i podmiotów prowadzących działalność gospodarczą oraz na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej i rolników ryczałtowych (co zostało udokumentowane wystawionymi fakturami VAT) - jednym z kontrahentów był K. S. (1), działający pod firmą (...), a więc obecny prezes zarządu (...). W trakcie kontroli podatkowej w dniu 20 lutego 2014 r. przeprowadzono czynności sprawdzające u kontrahenta (FH-U K. S. (1)) kontrolowanego, w zakresie transakcji zawartych w okresie objętym kontrolą (sierpień-grudzień 2013 r.) - w trakcie czynności stwierdzono, że w dokumentacji firmy (...) znajdują się oryginały faktur VAT nie wykazanych przez kontrolowanego B. S. w ewidencjach sprzedaży VAT za poszczególne miesiące 2013 r.; tym samym kontrolowany nie wykazał całości dostaw realizowanych na rzecz w/w kontrahenta. Powód wskazał, że zawieszenie działalności gospodarczej przez (...) B. S. datuje się na dzień 16 października 2014 r., zaś w związku z niezłożeniem przez dłużnika wniosku o wpis informacji wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej przed upływem okresu 24 miesięcy od dnia zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej, wpis został wykreślony z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Według powoda od dnia 10 września 2015 r. B. S. jest zatrudniony w Spółce (...) – mając na uwadze wykazane stosunki gospodarcze łączące dłużnika oraz prezesa zarządu (...), a także fakt zatrudnienia dłużnika w w/w spółce, zdaniem powoda należy przyjąć, iż pozwany posiadał wiedzę o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną, co potwierdza również doręczone spółce zawiadomienie o zajęciu wynagrodzenia za pracę z dnia 21 września 2015 r. Zdaniem powoda wierzytelności Skarbu Państwa objęte ochroną pauliańską zostały wykazane załączonymi do pozwu dokumentami urzędowymi (orzeczeniami sądu powszechnego oraz następczo tytułem wykonawczym), z którymi prawo wiąże domniemanie autentyczności i prawdziwości, spełniony został zatem wymóg sprecyzowania chronionej wierzytelności poprzez wskazanie jej pieniężnego i wymagalnego charakteru, tytułu prawnego i aktualnej wysokości; powód wskazał,

że wierzytelności, o których ochronę występuje strona powodowa, w dacie wytoczenia powództwa istnieją i są wymagalne. Powód wskazał, iż na mocy zaskarżonej umowy dłużnik oraz małżonka dłużnika wyzbyli się własności nieruchomości gruntowej – zabudowanej, która służyła dłużnikowi do prowadzenia działalności gospodarczej, dokonując uprzednio podziału majątku w ten sposób, iż cały majątek dłużnika został przeniesiony na małżonkę A. S.. Zgodnie z dyspozycją art. 26 ustawy Ordynacja Podatkowa podatnik odpowiada całym swoim majątkiem za wynikające ze zobowiązań podatkowych podatki, zaś zgodnie z dyspozycją art. 29 Ordynacji Podatkowej - w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka. Zdaniem powoda przytoczone okoliczności faktyczne oraz reguły odpowiedzialności podatnika za zobowiązania podatkowe w pełni uzasadniają ziszczenie się subiektywnej przesłanki dochodzonego roszczenia w postaci świadomości pokrzywdzenia wierzyciela po stronie zobowiązanych tj. zarówno dłużnika jak i małżonki dłużnika. Wyzbycie się przez dłużnika wskazanego w petitum pozwu składnika majątkowego miało na celu ochronę tego majątku przed przymusowym dochodzeniem przez powoda swojej należności stwierdzonej tytułem wykonawczym wydanym jeszcze przed dokonaniem przez dłużnika kwestionowanej czynności prawnej; dłużnik miał wiedzę o istnieniu w/w zaległości w dacie dokonania zaskarżonej czynności prawnej oraz wiedział, iż z uwagi na brak jej zaspokojenia, wierzyciel podejmie czynności w celu jej przymusowej realizacji, kierując egzekucję w szczególności do posiadanego przez dłużnika prawa do nieruchomości; powód zauważył, że czynność powyższa dokonana została z osobą bliską (małżonką) i miała charakter nieodpłatny. Według powoda wiedzą o niewypłacalności dłużnika dysponowała również jego małżonka, która rozdysonowała nieruchomością na rzecz pozwanej spółki - bowiem niezależnie od jej statusu osoby ponoszącej odpowiedzialność majątkiem wspólnym, udzielała organowi podatkowemu informacji w kwestii egzekucji z majątku małżonka. Małżonka dłużnika jako osoba zobowiązana - ponosi odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe małżonka powstałe w okresie istnienia wspólności majątkowej. Powód jako podstawę prawną roszczenia wskazał art. 527 § 2 kc podnosząc, iż B. S. wyzbywając się w drodze zaskarżonej czynności prawnej prawa własności nieruchomości stał się niewypłacalny w myśl przepisów o skardze pauliańskiej – A. S. ponosi zaś odpowiedzialność z majątku wspólnego niezależnie od ustania ustroju wspólności majątkowej łącznej.

W odpowiedzi na pozew z dnia 01 lipca 2019 r. pozwany (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w R. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany podniósł, że stan faktyczny wynikający z pozwu został przedstawiony w sposób stroniczy i odbiega od faktów związanych z przedmiotem sprawy. W pierwszej kolejności pozwany zakwestionował twierdzenie powoda, iż w wyniku zawarcia umowy o ustanowienie rozdzielności majątkowej oraz podział majątku wspólnego dłużnik A. S. uzyskała poszczególne składniki majątku wspólnego objętego współwłasnością łączną bez obowiązku spłaty na rzecz współmałżonka B. S. - środki niezbędne do zakupu spornej nieruchomości gruntowej, zabudowanej o nr ewidencyjnym 16/2, położonej w miejscowości S., gm. Z., pochodziły w całości z umowy nr (...) o kredyt inwestycyjny BIZNES - INWESTOR zawartej 23 września 2013 r. przez A. S. z Bankiem Spółdzielczym w R.. Podkreślenia wymaga zatem, że to A. S. była osobą finansującą nabycie rzeczy, która stała się składnikiem majątku wspólnego małżonków; w związku z tym, że A. S. była jedyną zobowiązaną do spłaty należności z tytułu kredytu nie sposób przyjąć, że w ramach podziału majątku winna dodatkowo dokonać spłaty udziału współmałżonka w rzeczy wspólnej, byłoby to co najmniej nieuzasadnione w sytuacji gdy samodzielnie spłacała kredyt, który umożliwił nabycie gruntu wraz z zabudowaniami. Dalej pozwany podniósł, że przed zawarciem umowy sprzedaży z 20 lutego 2017 r. (obejmującej sporną nieruchomość) A. S. nie została wezwana do zapłaty należności z tytułu zobowiązań podatkowych jej współmałżonka B. S. - Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. nie wydał przeciwko A. S. żadnego tytułu wykonawczego oraz nie wszczął egzekucji, organ podatkowy nie dokonał również zabezpieczenia na żadnej z nieruchomości A. S.. Dopiero w dniu 28 września 2018 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego poinformował A. S. o wysokości zobowiązania podatkowego jej męża oraz pouczył dłużniczkę o jej współodpowiedzialności za to zobowiązanie z majątku wspólnego. Okoliczność ta wynikająca wprost z dokumentów zaoferowanych przez powoda dowodzi, iż A. S. zawierając umowę sprzedaży z pozwaną spółką nie działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, albowiem nie wiedziała, iż pozostaje współdłużnikiem Skarbu Państwa. Pozwany zauważył, że nabycie nieruchomości przez A. S. w 2013 r. miało charakter odpłatny, spłata tego zobowiązania została zabezpieczona hipoteką umowną, która została wpisana do księgi wieczystej nieruchomości (...); nadto, w celu zabezpieczenia płynności finansowej przedsiębiorstwa, w dniu 12 lutego

2014 r. A. S. zawarła umowę kredytu obrotowego z (...) Banku (...) Spółką Akcyjną. Należności z tego kontraktu, w związku z trudnościami finansowymi A. S., przestały być regulowane w terminach określonych w umowie, co zmusiło dłużnika do zawarcia ugody z bankiem, w celu uniknięcia postawienia należności w stan natychmiastowej wymagalności. Jak wynika z zeznań podatkowych A. S., znaczne przychody uzyskiwane przez przedsiębiorstwo były niwelowane przez wysokie koszty uzyskania przychodu, co finalnie powodowało niewielką rentowność prowadzonej działalności, na której wynik znaczny wpływ miały zdarzenia jednorazowe. Konieczność uregulowania bieżących zobowiązań wobec banków skutkowałą podjęciem decyzji o sprzedaży spornej nieruchomości - zaznaczyć jednak należy, że sprzedaż została poprzedzona sporządzeniem operatu szacunkowego przez rzeczoznawcę, który wycenił wartość rynkową nieruchomości na kwotę 331 000,00 zł; tym samym zbywca uzyskał cenę o 25 % wyższą od ceny rynkowej. Środki uzyskane ze sprzedaży A. S. przeznaczyła na spłatę zobowiązania wobec Banku Spółdzielczego w R., co pozwoliło na usunięcie z księgi wieczystej wszelkich obciążeń nieruchomości oraz uregulowanie długu wobec (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z tytułu ugody zwartej z tym bankiem w związku z brakiem regulowania zobowiązań z tytułu umowy kredytu obrotowego. Według pozwanego nie sposób zatem przyjąć, aby A. S. działała z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela, skoro po pierwsze nie miała świadomości istnienia swojego długu, po drugie zaś czynność prawna dokonana z osobą trzecią miała charakter odpłatny, przy czym zapłacona cena była znacznie wyższa niż rzeczywista wartość rzeczy, a ponadto należność uzyskana ze sprzedaży została przeznaczona na spłatę zobowiązań wobec podmiotu, który miał pierwszeństwo zaspokojenia z rzeczy (spornej nieruchomości) z uwagi na zabezpieczenie hipoteczne. W ocenie pozwanego nie sposób przyjąć, że A. S., a tym bardziej pozwana Spółka, zawierając umowę sprzedaży dążyły z pełną świadomością do pokrzywdzenia wierzyciela; świadomość powstała, bądź mogła powstać, po stronie dłużnika dopiero w chwili doręczenia wezwania do zapłaty należności podatkowej.

Pozwany wskazał, że nie sposób przypisać pozwanej świadomości działania z pokrzywdzeniem wierzyciela, również ze względu na to, że pozwana spółka uściła cenę wyższą niż wartość rynkowa nieruchomości - fakt ten determinuje również ocenę, że A. S. otrzymując nie tylko ekwiwalent prawa własności rzeczy, ale również środki pieniężne przekraczające jej wartość, stała się wskutek dokonanej czynności wypłacalna w wyższym stopniu, niż przed dokonaniem czynności sprzedaży; w konsekwencji okoliczność ta według pozwanego wprost przeczy definicji wynikającej z przepisu art. 527 § 2 kc, a zatem uniemożliwia przyjęcie, że umowa sprzedaży zmierzała do pokrzywdzenia wierzyciela (powoda). Ponadto odpłatny charakter czynności prawnej - sprzedaży uniemożliwia przyjęcie, że osoba trzecia (pозwana) uzyskała korzyść majątkową, gdyż ta wystąpiłaby dopiero w przypadku nieodpłatnego rozporządzenia rzeczą. Tym samym zdaniem pozwanego należy uznać, że sprzedaż spornej nieruchomości nie odbyła się z pokrzywdzeniem wierzyciela - Skarbu Państwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

K. S. (1) od 1985 r. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) – przedmiot działalności obejmuje sprzedaż hurtową zboża, nieprzetworzonego tytoniu, nasion i pasz dla zwierząt (wydruk z CEiIoDG k. 14). Wraz z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w R.; miejsce działalności gospodarczej (...) i siedziba (...) Sp. z o.o. oraz (...) Sp. z o.o. Sp. k. są tożsame (wydruk z KRS k. 15-17, 18-20). K. S. (1) jest współnikiem i prezesem zarządu (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. (wydruk z KRS k. 18-20).

B. S. w okresie od grudnia 2012 r. do października 2016 r. prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w R. – przedmiotem działalności była niewyspecjalizowana sprzedaż hurtowa; wykreślenie działalności nastąpiło w związku z upływem 24-miesięcznego terminu na złożenie wniosku o wznowienie wykonywania działalności gospodarczej w związku z jej wcześniejszym zawieszeniem (wydruk z CEiIoDG k. 24).

B. S. jest dłużnikiem Urzędu Skarbowego w P. z tytułu nieuiszczonych kwot zaległości podatkowych w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2013 r. oraz podatku od towaru i usług za okres od kwietnia 2013 r. do listopada 2013 r., których łączna kwota należności głównych na dzień 27 lipca 2018 r. wynosi 833 658,17 zł wraz z odsetkami od zaległości podatkowych; należności stwierdzone zostały administracyjnymi tytułami egzekucyjnymi o numerach : 1420 - (...).723. (...).2017, SM6/994/15, SM 6/993/15 i SM 6/942/15, SM 6/941/15 (k. 141-145) – na ich

podstawie w 2015 r. prowadzone było przeciwko dłużnikowi postępowanie egzekucyjne w administracji oraz kontrola podatkowa w latach 2013-2015 (dokumentacja k. 25-70, k. 102-140, 146-153, 163-178); dokonano między innymi zajęcia wynagrodzenia dłużnika w (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w R. w październiku 2015 r. (k. 42-44). W dniu 08 maja 2018 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone z majątku dłużnika w związku z bezskutecznością egzekucji w trybie administracyjnym (dokumentacja skarbowa k. 21-23, k. 72).

B. S. jest synem K. S. (1) (kopia odpisu skróconego aktu urodzenia k. 71) i mężem A. S.; od 10 września 2015 r. był zatrudniony w (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w R. na podstawie umowy o pracę (k. 40-41)

Nieruchomość położona w miejscowości S., oznaczona jako działka gruntu numerem ewidencyjnym (...), o powierzchni 0,93 ha, posiada urządzoną księgę wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Sierpcu; nieruchomość obecnie stanowi własność (...) Spółka z o.o. Sp. k. z siedzibą w R. – wcześniej była własnością K. S. (1), następnie M. S., następnie od 24 września 2013 r. K. i A. K. małżonków S., następnie A. S.; na dzień 29 października 2018 r. obciążona była jedną hipoteką – hipoteką umowną do kwoty 600 000 zł na rzecz wierzyciela Banku Spółdzielczego w R., zabezpieczającą wierzytelność z tytułu umowy kredytu nr (...) z dnia 23 września 2013 r. zawartej przez A. S. (wydruk treści księgi wieczystej k. 73-91, umowa k. 309-313). Nieruchomość była wykorzystywana na potrzeby działalności gospodarczej prowadzonej przez kolejnych właścicieli – w tym przez A. S. w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej pod firmą Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe (...) (umowa k. 99). Wartość nieruchomości w lutym 2017 r. oszacowana została na kwotę 331 000 zł (operat szacunkowy sporządzony przez rzeczoznawcę majątkowego T. C. k. 211-254 i k. 322-344).

W dniu 06 lipca 2015 r. przed notariuszem w P. – R. S. (akt notarialny Rep. A nr (...)) B. R. i A. K. małżonkowie S. zawarli umowę o ustanowienie rozdzielności majątkowej i dokonanie podziału majątku wspólnego, w skład którego wchodziła m.in. nieruchomość położona w miejscowości S., stanowiąca działkę o numerze (...) – w dacie zawarcia umowy nieruchomość obciążona była trzema hipotekami. Zgodnie z umową o podział majątku wspólnego małżonkowie postanowili, że w/w nieruchomość A. S. otrzymuje w całości bez spłaty (umowa k. 92-96).

W dniu 20 lutego 2017 r. pomiędzy A. S. (zbywca) a (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w R. (nabywca) przed notariuszem R. S. (akt notarialny Rep. A nr (...)) zawarta została umowa sprzedaży nieruchomości położonej w miejscowości S., oznaczonej jako działka nr (...); w czynności tej w imieniu i na rzecz nabywcy działał K. S. (1) jako uprawniony do samodzielnej reprezentacji prezes Zarządu Spółki (...); nieruchomość sprzedana została za cenę 420 000 zł. W umowie zawarto zapisy dotyczące wyrażenia zgody przez wierzycieli na wykreślenie dwóch hipotek oraz wysokości zadłużenia z tytułu kredytu inwestycyjnego udzielonego przez Bank Spółdzielczy w R. zabezpieczonego trzecią hipoteką – na dzień zawarcia umowy zadłużenie wynosiło 228 690 zł (umowa k. 97-101).

B. S. w piśmie z dnia 16 października 2018 r. skierowanym do Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. wnosił o umorzenie zaległości podatkowej i wstrzymanie czynności egzekucyjnych z majątku wspólnego podatnika oraz jego małżonki; przedstawił proponowany plan spłaty należności głównej (k. 365-366).

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie w/w znajdujących się w aktach sprawy dokumentów, oraz zeznań K. S. (1) przesłuchanego za pozwanego (00:10-50 rozprawy z 11 września 2019 r.).

K. S. (1) potwierdził w swoich zeznaniach, iż zatrudnił syna B. S.; potwierdził, iż działalność gospodarcza prowadzona w ramach (...), (...) a także przez B. S. oraz jego żonę A. S. obejmowała tożsamy zakres – tj. sprzedaż artykułów do produkcji rolnej i produkcja pasz. K. S. (1) potwierdził, że posiadał wiedzę o kłopotach finansowych syna związanych z prowadzoną przez niego działalnością i zadłużeniu wobec Urzędu Skarbowego; stwierdził nadto, iż nabycie przez niego nieruchomości podyktowane było chęcią zapobieżenia sytuacji, w której nieruchomość trafi „w obce ręce”.

Sąd zważył, co następuje :

Powództwo jako zasadne zasługiwało na uwzględnienie w całości – o ustaleniu wystąpienia materialnej przesłanki zasadności powództwa przesądziły ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd wskutek przyjętej oceny środków dowodowych przedstawionych przez strony.

Zgodnie z art. 527 kc gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć; czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności; jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli; jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskał przedsiębiorca pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych, domniemywa się, że było mu wiadome, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową (art. 531 § 1 kc); w wypadku gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło, jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne (art. 531 § 2 kc). Zgodnie z art. 534 kc uznania czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli za bezskuteczną nie można żądać po upływie lat pięciu od daty tej czynności.

W sprawie niniejszej roszczenie powoda oparto na dyspozycji art. 531 § 2 kc – wierzyciel z arsenału przysługujących mu środków prawnych w związku z twierdzeniami o dokonaniu określonej czynności prawnej z pokrzywdzeniem jego interesów, wybrał drogę ubeszkodzenia czynności prawnej, której stroną był ostateczny nabywca rzeczy, która wyszła z majątku dłużnika. Na wstępie przesądzić należy, iż powództwo zostało sformułowane prawidłowo jako dotyczące ubeszkodzenia względno czynności rozporządzającej dokonanej pomiędzy kontrahentem dłużnika a ostatecznym nabywcą rzeczy (por. teza II wyroku SN z 24.09.2015, V CSK 667/14, LEGALIS). Wskazać należy również, iż zgodnie z art. 26 Ordynacji podatkowej (Dz. U. z 2019, poz. 900) podatnik odpowiada całym swoim majątkiem za wynikające ze zobowiązań podatkowych podatki; zgodnie z art. 29 §§ 1 i 2 Ordynacji podatkowej w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka, przy czym skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych między innymi przed dniem zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej. W świetle przytoczonych szczególnych uregulowań ustawowych dotyczących zasad odpowiedzialności podatnika i jego małżonka w kontekście poczynionych ustaleń faktycznych co do daty powstania obowiązku podatkowego oraz daty zawarcia małżeńskiej umowy majątkowej przesądzić należy, iż w zakresie możliwości skierowania roszczeń do majątku objętego uprzednio małżeńską wspólnością majątkową B. i A. małżonków S., umowa o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej i podział majątku pozostaje bezskuteczna ex lege; małżonka dłużnika dokonując rozporządzenia przyznaną na jej rzecz własnością w rzeczy uprzednio objętej wspólnością ustawową w zakresie przypadającego jej „udziału” winna być traktowana na gruncie przepisów regulujących instytucję uznania czynności prawnej za bezskuteczną tak jak dłużnik, przy czym jej odpowiedzialność ograniczona jest do konkretnego składnika majątku.

Przesłanką skuteczności zaskarżenia czynności dłużnika jest to, by spowodowała ona pokrzywdzenie wierzyciela - pokrzywdzenie wierzyciela polega na tym, że jego wierzytelność nie może być zrealizowana i zrealizowanie jej w przyszłości jest również wątpliwe; pokrzywdzenie wierzyciela nie jest tożsame z jego szkodą w rozumieniu art. 361 § 2 kc – szkoda bowiem nie jest przesłanką skargi pauliańskiej. Pokrzywdzenie wierzyciela jest następstwem niewypłacalności dłużnika, a zatem dla wykazania pokrzywdzenia wystarczające jest wykazanie niewypłacalności

dłużnika, czyli braku możliwości wywiązania się przez dłużnika z zobowiązań finansowych. Pokrzywdzenie wierzyciela wskutek działań dłużnika w sprawie niniejszej wydaje się oczywiste – prowadzone przeciwko podatnikowi postępowanie egzekucyjne w administracji zostało umorzone wobec jego bezskuteczności, co bezspornie i najdobitniej wskazuje na wystąpienie przesłanki niewypłacalności. Skoro dłużnik ostatecznie nie ma żadnego majątku, to fakt wyzbycia się jego składników w sposób oczywisty wiąże się z pokrzywdzeniem wierzyciela. W kontekście sformułowanych przez stronę pozwaną zarzutów wskazać należy, że niewypłacalność może być skutkiem zarówno dokonania przez dłużnika czynności nieodpłatnej, jak i czynności odpłatnej – przy czym czynność odpłatna może powodować niewypłacalność dłużnika na przykład wówczas, gdy otrzymany przez dłużnika ekwiwalent jest nieosiągalny dla wierzyciela (np. pieniądze, które dłużnik ukrył) (por. komentarz do art. 527 kc w Kodeks cywilny. Komentarz red. prof. dr hab. Edward Gniewek, prof. dr hab. Piotr Machnikowski, wyd. BECK 2016). W orzecznictwie istotnie przyjmuje się zasadę, iż nie można skutecznie zaskarżyć czynności odpłatnej, jeżeli uzyskany ekwiwalent został przez dłużnika wykorzystany do zaspokojenia wierzycieli (tak wyr. SN: z 7.12.1999 r., I CKN 287/98, Legalis; z 5.3.2008 r., V CSK 471/07, Legalis; z 9.4.2010 r., III CSK 273/09, Legalis; z 6.10.2011 r., V CSK 493/10, Legalis) – zakłada się, że dłużnik ma, co do zasady, swobodę wyboru tego z kilku wierzycieli, którego chce zaspokoić i dokonanie tego wyboru nie uzasadnia zarzutu pokrzywdzenia wierzycieli. W ocenie Sądu w sprawie niniejszej jednak zastosowanie znajduje wyjątek od tej zasady, gdy dłużnik dokonuje wyboru wierzyciela w sposób arbitralny, prowadzący do jego uprzywilejowania kosztem pozostałych wierzycieli (tak wyr. SN z 23.11.2005 r., II CK 225/05, Legalis, oraz wyr. SN z 20.10.2011 r., IV CSK 39/11, Legalis). Związek przyczynowy pomiędzy czynnością dłużnika a jego niewypłacalnością nie musi być związkiem adekwatnym (por. art. 361 § 1 KC; tak wyr. SN z 22.10.2004 r., II CK 128/04, Biul. SN 2005, Nr 2, s. 16).

Przesłankami podmiotowymi skargi pauliańskiej są istniejąca w chwili podejmowania czynności świadomość dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela oraz naganna postawa osoby trzeciej otrzymującej korzyść majątkową. Reguła z art. 527 § 1 kc wymaga, by dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, czyli zdawał sobie sprawę z tego, że jego czynność prawna może spowodować niemożliwość uzyskania zaspokojenia przez jego wierzycieli - nie chodzi tu zatem o zamiar pokrzywdzenia, a tylko o świadomość możliwości jego wystąpienia. Świadomość ta nie musi odnosić się do żadnego konkretnego wierzyciela (zob. wyr. SN z 29.5.2015 r., V CSK 454/14, Legalis). Konieczność udowodnienia świadomości pokrzywdzenia spoczywa na wierzycielu – wobec naturalnych ograniczeń w możliwości dowodzenia stanu świadomości danej osoby w praktyce ustala się ten fakt za pomocą domniemania faktycznego, opartego na dwóch innych faktach : że dłużnik wiedział o istnieniu wierzycieli oraz że znał skutek dokonywanej czynności dla jego majątku (usunięcie lub nieuzyskanie określonych składników majątku), przy czym ten ostatni fakt przeważnie też ustala się przez domniemanie faktyczne, którego podstawą jest ogólna dojrzałość, sprawność umysłowa i doświadczenie życiowe dłużnika (por. komentarz do art. 527 w/w w publikacji). Zarówno B. S., jak i jego żona A. S. niewątpliwie mieli świadomość trudnej sytuacji majątkowej i kłopotów finansowych związanych z prowadzoną przez B. S. działalnością – już tylko wobec faktu prowadzenia od 2013 r. postępowań kontrolnych oraz postępowania egzekucyjnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego dyspozycja art. 531 § 2 kc wyklucza możliwość powoływania się na domniemania prawe zawarte w art. 527 kc; interpretacja przepisu w kierunku umożliwienia powoływania się przez wierzyciela w stosunku osoby trzeciej na w/w domniemania wydaje się być stosowaniem niedopuszczalnej wykładni rozszerzającej w stosunku do przepisu szczególnego z powołaniem się na treść normy o charakterze ogólnym – aczkolwiek zauważyć należy, iż przeciwne stanowisko wynika z treści np. w/w wyroku SN z 24 września 2015 r., gdzie wprost dopuszczono jednak możliwość powoływania się na domniemania prawne w stosunku do ostatniego nabywcy korzyści. Sam zatem fakt pokrewieństwa pomiędzy prezesem zarządu (...) Sp. z o.o. Sp. k. a dłużnikiem nie stwarza domniemania, że pozwany posiadał wiedzę o przesłankach niezbędnych do uwzględnienia roszczenia pauliańskiego. Jednocześnie jednak w sprawie niewątpliwie mają zastosowanie ogólne reguły procesowe związane z postępowaniem dowodowym, w szczególności art. 231 kpc (por. wyrok SA w Białymstoku z 14 lipca 2016 r., ACa 168/16, LEGALIS), zgodnie z którym Sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne). W sprawie niniejszej nie może budzić najmniejszych wątpliwości, iż oceniając fakty zgodnie z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia

życiowego uprawniona jest konkluzja, że K. S. (1) wiedział o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną – to jest wiedział o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli oraz co najmniej możliwości posiadania wiedzy przez nabywcę rzeczy o nielojalnym działaniu dłużnika. B. S. jest synem prezesa zarządu nabywcy nieruchomości, zaś A. S. jego synową; B. S. i A. S. prowadzili działalność gospodarczą we współpracy z (...), B. S. był pracownikiem tej spółki. Wszystkie to okoliczności pozwalają na przeprowadzenie logicznego rozumowania którego wynikiem ustalenie, że pozwany posiadał wiedzę o nielojalnym działaniu dłużnika, a także o co najmniej możliwości posiadania wiedzy przez pierwotnego nabywcę nieruchomości o działaniu dłużnika ze szkodą dla wierzycieli; składając zeznania K. S. (1) przyznał, że wiedział o kłopotach finansowych syna, zaś celem umowy sprzedaży nieruchomości na której K. S. prowadził faktycznie swoją działalność było uniknięcie sytuacji, w której nieruchomość będzie musiała zostać zbyta na rzecz osoby obcej.

Reasumując tę część rozważań wskazać należy, iż czynnością prawną, ocenianą przez pryzmat pokrzywdzenia wierzyciela oraz uzyskania korzyści majątkowej przez kontrahenta dłużnika jest czynność pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią - dla skuteczności powództwa paulińskiego koniecznym jest wykazanie, że dłużnik dokonując tej czynności działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć; co do rozporządzenia przez osobę trzecią uzyskaną korzyścią majątkową na rzecz dalszego podmiotu konieczne jest udowodnienie, że podmiot ten wiedział, że pierwsza czynność (tj. pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią) została dokonana ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela - nie jest zatem istotne, czy w ramach tej kolejnej czynności doszło do pokrzywdzenia wierzyciela. W toku postępowania rozpoznawczego wykazano że B. S. jest dłużnikiem powoda, oraz że w wyniku dokonania przez niego czynności w postaci podziału majątku wspólnego i wyjścia z jego majątku przedmiotowej nieruchomości bez żadnych spłat ze strony żony, stał się on niewypłacalny. Z faktu, że A. S., jako żona jest osobą bliską dłużnika płynie również domniemanie posiadania przez nią świadomości działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli (art. 527 § 3 kc). Powód udowodnił, że pozwany posiadał wiedzę o tym, że czynność prawna dokonana pomiędzy dłużnikiem a A. S. została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli. Zgodnie z tzw. teorią organów (art. 39 kc) dla oceny stanu świadomości podmiotu niebędącego osobą fizyczną relewantny jest stan świadomości osób fizycznych reprezentujących spółkę, przy czym jedynymi członkami zarządu pozwanego są K. S. (1) oraz M. S. – rodzice dłużnika B. S..

Odnosząc się do argumentów dotyczących braku uzyskania korzyści majątkowej przez pozwaną spółkę należy stwierdzić za Sądem Apelacyjnym w Łodzi rozpoznającym na etapie postępowania zabezpieczającego zażalenie strony pozwanej, że są one chybione. Osoba trzecia uzyskuje bowiem „korzyść majątkową” w rozumieniu art. 527 kc także wtedy, gdy płaci za rzecz nabytą od dłużnika cenę odpowiadającą wartości rynkowej tej rzeczy - korzyścią majątkową jest bowiem nabycie prawa majątkowego przedstawiającego pewną wartość, przy czym drugorzędne znaczenie ma cena nabycia; pozbawione zatem znaczenia są zarzuty dotyczące tego, że zapłata przez nabywcę ceny odpowiadającej rynkowej wartości nieruchomości stanowi o tym, że osoba ta nie uzyskała korzyści majątkowej.

Strona pozwana podnosiła nadto, iż z uwagi na istniejące zabezpieczenia rzeczowe w postaci hipotek nie mogło dojść wskutek sprzedaży nieruchomości do faktycznego pokrzywdzenia interesów majątkowych pozwanego. Istotnie, ustalenie, że niezależnie od sprzedaży nieruchomości i tak istniejące zabezpieczenia uniemożliwiłyby zaspokojenie roszczeń powoda w ramach postępowania egzekucyjnego z uwagi na określone pierwszeństwo w zaspokojeniu, mogłoby prowadzić do wniosku, iż wskutek czynności fraudacyjnej nie doszło do pokrzywdzenia praw wierzyciela nielegitymującego się zabezpieczeniem rzeczowym, co skutkowało oddaleniem skargi pauliańskiej (por. np. uzasadnienie wyroku SN z 13 października 2006 r., III CSK 58/06, OSNC 2007/9/138). Zważyć wszak należy, iż okoliczności te wymagałyby udowodnienia, przy czym ciężar dowodu spoczywa co do tego na stronie pozwanej; tymczasem w sprawie niniejszej pozwany nie wykazał jakiegokolwiek inicjatywy dowodowej w niezbędnym zakresie, tj. ustalenia wartości nieruchomości (operat szacunkowy złożony do akt sprawy ma jedynie moc dowodową dokumentu prywatnego) oraz wysokości zabezpieczonej rzeczowo wierzytelności. Zauważyć w tym miejscu należy, iż wysokość zabezpieczonej na rzecz Banku Spółdzielczego w R. wierzytelności na dzień sprzedaży nieruchomości zgodnie z treścią informacji ujawnionych w akcie notarialnym wynosiła jedynie 228 690 zł – a więc była wyraźnie niższa od oszacowanej wartości nieruchomości, co stanowi podstawę do zakładania, iż w sytuacji prowadzenia postępowania

egzekucyjnego z przedmiotowej nieruchomości, istniałoby prawdopodobieństwo uzyskania przynajmniej częściowego zaspokojenia także przez wierzycieli „niehipoteczných”. Należy podkreślić, że wszystkie okoliczności składające się na ocenę przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli powinny być badane według stanu z chwili wystąpienia wierzyciela ze skargą paulińską (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2003 r. II CKN 299/01, LEX nr 121702).

Dla porządku jedynie zauważyć należy, iż powód dochował terminu przewidzianego w art. 534 kc, albowiem pozew wniesiono w dniu 29 października 2018 r.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w sentencji wyroku, o kosztach procesu rozstrzygając na podstawie art. 98 kpc w zw. z art. 99 kpc w zw. z art. 32 ust. 3 Ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1265) w zw. z § 2 pkt 7) i § 10 ust. 2 pkt 2) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800, z późn. zm.) i obciążając nimi pozwanego w całości (także co do kosztów postępowania zażaleniowego) jako stronę przegrywającą w zakresie kosztów zastępstwa procesowego; na podstawie art. 113 ust. 1 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 kpc nakazano ściągnięcie od pozwanego nieuiszczonych kosztów sądowych w zakresie opłaty od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolnionych z mocy ustawy.

SSO Radosław Jeznach

Zarządzenie : odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełn. stron.